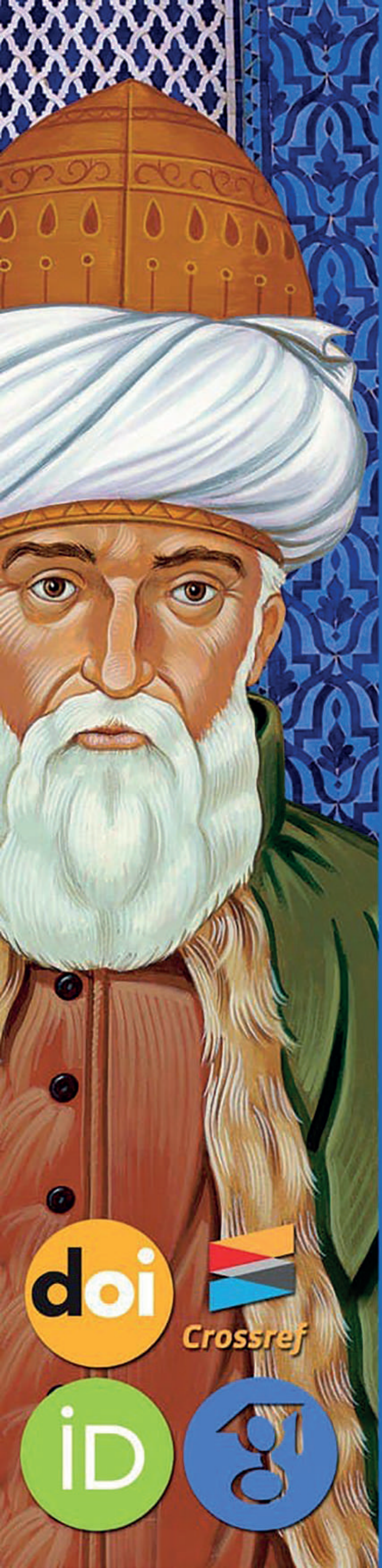

Tadqiqot uz

ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИ ВА ЁШЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАРИ

МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

2021

» Ҳуқуқий тадқиқотлар
» Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
» Тарих саҳифаларидаги изланишлар
» Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
» Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
» Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
» Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
» Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
» Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
» Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
» Физика-математика фанлари ютуқлари
» Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
» Кимё фанлари ютуқлари
» Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
» Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
» Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

31 OKTYABR
№33

CONFERENCES.UZ

"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР" МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 33-КЎП ТАРМОҚЛИ ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ
12-ҚИСМ

МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ 33-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-12

MATERIALS OF THE REPUBLICAN 33-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-12

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2021]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 33-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 октябрь 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши
Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фарғона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидаги изланишлар
Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви
Доцент Шакирова Шохида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6.Журналистика
Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт
PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт
Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш
Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари
Доцент Сохадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари
Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар
Phd доцент Қаххоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси
© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МАДАНИЯТ ВА САНЪАТ СОҲАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

1. Ирода Салимова
МИЛЛИЙ МАДАНИЯТ, МЕНТАЛИТЕТ МАСАЛАЛАРИНИ ОАВДА ЁРИТИЛИШИ: ТИЛ ВА УСЛУБ МУАММОЛАРИ..........7

МАДАНИЯТ ВА САНЪАТ СОҲАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

МИЛЛИЙ МАДАНИЯТ, МЕНТАЛИТЕТ МАСАЛАЛАРИНИ ОАВДА ЁРИТИЛИШИ: ТИЛ ВА УСЛУБ МУАММОЛАРИ

Ирода Салимова
ЎзДЖТУ ўқитувчиси
Телефон:+998909997504
irodasalimova@inbox.ru

Аннотация: Ушбу мақолада Турли миллатларда менталитет ва маданий анъаналарга кўра, сўз ва иборалар мулоқот мақсади ўзига хосликлари ҳақида ёндашга.

Калит сўзлар: маданият, услуб, лингвомаданият, менталитет, миллатлараро тотувликни, тил, маданий интеллект, диний бағрикенглик, ҳалқаро дўстлик, миллат ва элат, осойишталик, барқарорлик, динлараро зиддиятлар

ОАВ орқали миллий тилда миллатлараро хислатлар шаклланади.

Тил хулқи ва ўзбек менталитетининг нисбати ҳақида сўз юритар эканмиз, шуни таъкидлаш лозимки, мазкур бўлим ОАВда коммуникатив жараёнлар ва уларда ишлатиладиган тил ибораларининг халқ менталитети билан боғлиқлигини тадқиқ қиладиган лингвомаданиятшунослик принципларига асосланади. Турли миллатларда менталитет ва маданий анъаналарга кўра, сўз ва иборалар мулоқот мақсади ва ҳолатига қараб турлича қўлланилади, тушунилади ва коммуникатив мақсадга йўналганлик ноанъанавий тарзда англашилади. Бундан ташқари, муайян мамлакат, географик ҳудудга қараб аудиторияни ҳам ҳисобга олиш лозим. Турли миллат вакиллари билан мулоқотда исботлаш ва ишонтиришнинг ўзига хосликлари бор.

«Тил маданиятдан ташқарида мавжуд бўла олмайди, яъни у ижтимоий мерос қилиб олинган ҳаёт тарзимизни белгиловчи амалий кўринишлар ва ғоялар тўплами»дан иборат эканлиги Ф.Хумбольдт томонидан қайта-қайта таъкидлаб ўтилган. Тил, нутк ва маданият инсонсиз мавжуд бўлмаганидек, уларсиз инсоннинг ўзини ҳам тасаввур этиш мумкин эмас.

Шу маънода. В.Хумбольдт нуқтаи назари диккатга сазовор. Унга кўра, «тил ўз-ўзидан ривожланувчи, ўзини ўзи яратувчи ўзига хос реаллик... тирик организм» дир; тил халкнинг узлуксиз маънавий ижоди, маънавий фаолият манбаи ва негизи ҳисобланади. Маданият ва тил халк руҳи билан озиқланади. Машҳур олим тилнинг, ўзини ўзи шакллантириш ва ривожлантириш ҳусусиятларига эга бўлган ўзига хос воқелик сифатида ифодаланиши ҳакидаги қоидаларни ишлаб чиққан. У тилни «жонли организм» ва халқнинг тўхтамас маънавий ижоди сифатида шарҳлаб, унда маънавий фаолиятнинг манбаи ва заминини кўрарди. Хар икки феномен - маданият ва тил халқнинг муносиб «руҳи» ва тегишли этноси билан таърифланади: «Тилни муомала воситаси сифатида эмас, балки уни ўз ичидаги мақсадлар, халқнинг туйғуси ва фикр билдириш воситаси сифатида кўриш ҳақиқий тилшуносларнинг вазифасидир...». Хумбольдтнинг мазкур қарашлари Гегельнинг идеалистик диалектик асосига мувофиқ равишда ривожлантирилди. Гегель тилнинг жамият ва инсоннинг ривожланишида роли катта эканлигини алоҳида таъкидлайди.

Миллий тилларда миллатлараро хислатларнинг ОАВ ёрда¬мида шаклланиши турли мамлакатларнинг турли маданий анъ-аналари, миллат дунёқараши, маданият илдизлари ва миллий мен¬талите билан боғлик. Оммавий ахборотни тайёрлаш (йиғиш, тайёрлаш, қайта ишлаш) ва етказиш ана шу хусусиятларни ўз ичига олади.

Тил виртуал тузилма сифатида мазкур тил соҳибларининг муайян ҳамжамият жамоавий онги билан белгиланган (асосланган) нутқий хулқидаги салоҳиятли имкониятларни амалга оширади. Сунгги йилларда тил ва маданиятнинг ўзаро боғликлиги, турли маданиятларнинг ўзаро муносабатлари масаласига бўлган қизиқиш тобора ортаётгани яққол кўриниб

қолди. Бирок маданият - ўта кенг тушунча. У тил ва фикрлаш, қабул қилиш, баҳолаш ва муносабат каби кўплаб омилларни ўз ичига олади.

Кейинги пайтларда экспериментал усул билан тасдиқланишича, «миллий тил фикрлашнинг базавий омилидир, бошқача айтганда, она тили унинг эгаларига тилга оид аниқ одатлар воситасида фикрларни баён этишнинг муайян усулидан фойдаланиш имкониятини тақдим этади»44. Кўринадики, тилни тадқиқ қилиб, менталитетни ўрганиш мумкин. Менталитет миллий фикрлаш тарзининг маданий жиҳатдан асосланган кўриниши хисобланади. Биз кундалик ҳаётимизда шундай одатлар, шундай тил шаклларига дуч келамизки, улар бизни бошқа халқлар томонидан дунёни ўзгача қабул қилиш тарзи, бошқа миллатларга хос бетакрор хусусиятларга рўбарў этади. Кўпинча биз ўз ментал одатларимизни бошқаларники билан солиштирганимиздагина бошқа миллатлар биздан фарқ қилишини сезиб қоламиз.

Юқорида айтилганларни умумлаштириб, шундай хулосага келишимиз мумкинки, нутқий ҳулқнинг ўзига хос жиҳатлари миллий ва маданий жиҳатдаи бетакрордир. Муайян жамиятда тариҳан шаклланган нутқий хулққа нисбатан қуйилган талаблар мана шу жамиятнинг қадриятлар тизимини акс эттиради.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Мирзиёев Ш. М. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. – Б. 295-296.
2. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараккиёт йулимизни катъият билан давом эттириб, янги боскичга кутарамиз. 1-жилд. - Т.: Узбекистон, 2017.
3. Денисова И.В., Еременко А.П. Типы межкультурных коммуникаций
4. Маҳмудов Н. Тил. –Тошкент: Ёзувчи, 1998. –Б. 3.

"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР" МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 33-КЎП ТАРМОҚЛИ ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

(12-қисм)

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.10.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000